

بررسی افت تحصیلی و برخی عوامل مرتبط با آن از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گیلان

محمد اسماعیل پور بندبنی^{۱*}، شایان نادری شاد^۲، فائزه کبرایی آبکنار^۳، بهاره غلامی چابکی^۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۲/۰۶

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۵/۲۴

چکیده

مقدمه: افت تحصیلی یکی از مشکلات آموزشی دانشکده‌های گروه پزشکی است. شناخت بیشتر ابعاد این پدیده می‌تواند به ارائه راه‌های پیشگیری از آن بیانجامد. هدف از این مطالعه بررسی افت تحصیلی و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گیلان بود.

روش‌ها: در این مطالعه توصیفی - مقطعی که در سال ۱۳۹۴ انجام گرفت ۳۱۰ نفر از دانشجویانی که حداقل یک‌سال تحصیلی را در دانشگاه علوم پزشکی گیلان گذرانده بودند، به روش نمونه‌گیری به‌صورت طبقه‌ای تصادفی نسبتی انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ای مشتمل بر دو بخش: اطلاعات دموگرافیک و افت تحصیلی بود که روایی آن از روش اعتبار محتوایی و پایایی آن از روش آلفای کرونباخ ($\alpha=0/8$) تایید گردید. بعد از جمع‌آوری اطلاعات، دانشجویان به دو گروه موفق (بدون افت تحصیلی) و ناموفق (با افت تحصیلی) تقسیم شدند که این خط برش از تفاوت بین معدل دو ترم قبل دانشجو و ترم قبل محاسبه گردید. داده‌ها با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی و آزمون‌های t مستقل، من یو ویتنی، و همچنین کای دو از طریق نرم افزار آماری SPSS تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: در مجموع ۸۷ نفر (۲۸/۱ درصد) از کل دانشجویان و ۷۲ نفر (۸۲/۸ درصد) از مقطع کارشناسی بیشترین افت تحصیلی را داشتند. نتایج نشان داد که عوامل فردی اجتماعی مرتبط با افت تحصیلی نظیر جنسیت دانشجو، مقطع تحصیلی، سطح تحصیلات مادر، شغل پدر، وضعیت اشتغال دانشجو و نحوه انتخاب رشته دانشگاهی بین دو گروه دانشجویان با افت تحصیلی و بدون افت تحصیلی اختلاف معنی‌داری را نشان داد ($p<0/05$).

نتیجه‌گیری: براساس نتایج این مطالعه، دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه علوم پزشکی گیلان در معرض معضل افت تحصیلی می‌باشند. با توجه به آثار منفی این پدیده، اعضای هیئت علمی و مدیران آموزشی باید به فاکتورهای موثر بر افت تحصیلی توجه خاص داشته تا بتوانند دانشجویان در معرض خطر را شناسایی و از طریق مشاوره مناسب آن‌ها را مورد حمایت قرار دهند.

کلید واژه‌ها: ارزشیابی تحصیلی، افت تحصیلی، دانشجویان، پزشکی

مقدمه

عوامل نظام آموزش عالی از رشدی هماهنگ با رشد دانشجویان بهره‌مند نبوده‌اند (۷). اکثر دانشجویان هنگام ورود به دانشگاه اطلاعات کافی در مورد مسائل آموزشی ندارند و در طول تحصیل دچار مشکلاتی می‌شوند که لازم است نسبت به شناسایی، پیشگیری و کاهش آن‌ها اقدامات لازم انجام گیرد (۸،۹). در این خصوص یکی از مشکلات عمده نظام آموزشی کشور افت تحصیلی است که به‌طورمستقیم و غیرمستقیم زیان‌های بسیاری به فرد، خانواده و جامعه وارد می‌سازد (۱۰) و موجب اتلاف سرمایه‌های مراکز آموزش عالی و به هدر رفتن سرمایه‌های ملی کشور می‌گردد (۱۱).

افت تحصیلی به معنی کاهش عملکرد دانشجو از سطحی رضایت بخش به سطحی نامطلوب و نزول آن از یک سطح بالاتر به یک سطح پایین‌تر در آموزش و در واقع به معنی عدم موفقیت درتحصیل تعریف می‌شود. از جمله معیارهایی که

آموزش عالی از آن جهت که نقشی اساسی در ارتقای سطح زیر مجموعه‌های جامعه در ابعاد مختلف علمی، فرهنگی، اقتصادی دارد، از اهمیت خاصی برخوردار می‌باشد (۱). امروزه با افزایش جمعیت جامعه نیاز به خدمات پزشکی و به تبع آن تعداد دانشکده‌های علوم پزشکی و دانشجویان خدمات بهداشتی درمانی افزایش یافته است (۵-۲). که در این چرخه مستمر توجه به کیفیت آموزشی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است (۶). اما متأسفانه با افزایش حجم دانشجویان کشور سایر

نویسنده مسئول: محمد اسماعیل پور بندبنی، گروه آموزش پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت، ایران
esmaeilmmmm@yahoo.com

شایان نادری شاد، مرکز تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت، ایران
فائزه کبرایی آبکنار، مرکز تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت، ایران
بهاره غلامی چابکی، گروه آماربستی، دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

دانشجویان در معرض خطر افت تحصیلی را دارا باشد ضروری است. زیرا شناخت عوامل مرتبط با افت تحصیلی و اتخاذ راهکارهای پیشگیرانه و مداخله‌ای می‌تواند کمک شایانی بر کاهش افت تحصیلی و در نتیجه، بهبود وضعیت جسمی، روانی و آموزشی دانشجویان کند. با توجه به این‌که مطالعه افت تحصیلی در دانشگاه‌ها با معیارهای مختلف اندازه‌گیری، در بازه‌های زمانی متفاوت، نتایج مشابهی نداشته و در دانشگاه علوم پزشکی گیلان که از سال ۱۳۹۲ به‌عنوان دانشگاه تیپ یک آموزشی فعالیت می‌کند، تاکنون مطالعه جامعی در این خصوص صورت نگرفته است، تیم تحقیق در صدد است با یکی از مناسب‌ترین معیار اندازه‌گیری افت تحصیلی (کاهش معدل ترم قبل نسبت به ترم ماقبل) به بررسی جامع این معضل آموزشی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گیلان پرداخته، تا بستر اطلاعاتی مناسبی از عوامل مرتبط با افت تحصیلی را به‌منظور شناخت دقیق‌تر و تعیین راهکارهای پیشگیری‌کننده این معضل آموزشی فراهم نماید.

روش‌ها

این مطالعه از نوع توصیفی - مقطعی است، جامعه پژوهش را کلیه دانشجویان شاغل به تحصیل دانشگاه علوم پزشکی گیلان که تا نیمسال اول سال ۱۳۹۴ حداقل یک‌سال تحصیلی را گذرانده باشند تشکیل می‌دادند. محیط پژوهش دانشکده‌های وابسته به دانشگاه و تعداد نمونه ۳۶۶ دانشجو که به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی شده انتخاب شدند (جدول ۱). برای محاسبه‌ی حجم نمونه، فراوانی نسبی افت تحصیلی در یک مطالعه مقدماتی ۰/۳۱ محاسبه و با استفاده از همین مقدار و حدود اطمینان ۰/۹۵ و خطای ۰/۰۵ حجم نمونه‌ای برابر ۳۶۶ به‌دست آمد. شیوه نمونه‌گیری در این مطالعه تصادفی طبقه‌بندی بود و هر دانشکده یک طبقه نمونه‌گیری به‌حساب آمده و درون هر طبقه به نسبت تخصیص داده شده به‌صورت تصادفی نمونه‌گیری شد. در مطالعه پیش‌رو از ۳۶۶ نفر نمونه محاسبه شده ۳۱۰ پرسشنامه بررسی و ۵۶ نفر به علت تکمیل ناقص پرسشنامه‌ها و مخدوش بودن اطلاعات از مطالعه کنار گذاشته شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ای مشتمل بر دو بخش سوالات دموگرافیک و افت تحصیلی بود که پیش از این در مطالعه چنگیزی آشتیانی (۲۲) مورد استفاده قرار گرفته که روایی آن از روش اعتبار محتوایی و پایایی آن از روش آلفای کرونباخ ($\alpha=0/8$) محاسبه شده است. پس از تکمیل پرسشنامه توسط دانشجویان و جمع‌آوری اطلاعات، دانشجویان براساس تفاضل معدل دو ترم قبل و ترم قبلی‌شان با استفاده از فرمول حد بالا و پایین به دو گروه با افت تحصیلی و بدون افت تحصیلی تقسیم شدند. از آنجایی‌که

برای تشخیص افت تحصیلی استفاده می‌شود شامل؛ افت معدل ترم تحصیلی قبل نسبت به این مقدار در ترم ماقبل، تجدید یا تکرار درس، طولانی شدن مدت تحصیل و همچنین مشروطی (اخذ معدل کمتر از ۱۲ در هر نیمسال تحصیلی) که هر کدام از مصادیق مهم افت تحصیلی به‌شمار می‌آیند، قابل ارزیابی است. بر اساس تحقیقات انجام شده به طور کلی ۲۸/۲ درصد دانشجویان علوم پزشکی در سال دچار افت تحصیلی می‌شوند (۱۳) و حدود ۱۲ درصد از دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی در طی تحصیل خود حداقل برای یک ترم تحصیلی مشروطی را تجربه می‌کنند که این مشروطی می‌تواند تاثیرات سوء بر خود فرد چه از لحاظ روحی و روانی و چه از لحاظ جسمی بگذارد و عدم رغبت دانشجو به تحصیل و کاهش پیشرفت تحصیلی آن را به دنبال داشته باشد و نهایتاً منجر به آسیب‌های جبران‌ناپذیری به پیکره خدمات نظام سلامت کشور و تبع آن جامعه گردد (۱۴،۱۵). بدون شک کم توجهی به مشکلات دانشجویان علوم پزشکی باعث تراکم مشکلات آنان و گره خوردن مشکلات به یکدیگر و به وجود آمدن نابسامانی‌های روحی و آموزشی و زمینه‌ساز رفتارهای منفی اجتماعی از جمله ترک تحصیل، ترک خانواده و اعتیاد به مواد مخدر در دانشجویان می‌گردد در نتیجه مجموع چنین غفلتی باعث اتلاف منابع مالی از یک سو و از سوی دیگر سبب نزول کیفیت نیروی انسانی خواهد شد (۱۶،۱۸).

بر اساس تحقیقات انجام شده افت تحصیلی در رشته‌های مختلف تحصیلی متفاوت است (۱۹) و به عوامل عدیده‌ی دموگرافیک نظیر عوامل شخصیتی، وضعیت اقتصادی، سطح اجتماعی و فرهنگی خانواده، مشکلات مالی، جدایی و دوری از خانواده، میزان علاقه دانشجو به رشته تحصیلی خود، و همچنین نحوه تدریس اساتید و منابع و تجهیزات آموزشی بستگی دارد (۳-۱). با توجه به موارد فوق باید بیان داشت، افت تحصیلی علاوه بر این‌که مشکل شخصی دانشجویان است، یک مشکل اساسی اجتماعی و پدیده‌ای در حال رشد در بین دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی نیز به‌شمار می‌رود. این معضل آموزشی به دلیل اثرات سوء اقتصادی و تأثیری که بر توسعه منابع انسانی حوزه بهداشت و درمان می‌گذارد از اهمیت خاصی برخوردار است که اگر گام‌های اساسی جهت شناخت عوامل مرتبط، پیشگیری و کاهش آن صورت نگیرد، به علت حساسیت شغلی رشته‌های علوم پزشکی و ارتباط مستقیم آن با سلامت و حیات بیماران، عواقب آن گریبانگیر جامعه و نظام سلامت کشور خواهد شد. بنابراین پرداختن به فراوانی و عوامل مرتبط به افت تحصیلی به منظور تشکیل سیستم آموزشی هوشیار، که قابلیت شناسایی و غربالگری

ترم قبل با معدل ترم قبل همان دانشجو تقریباً ۰/۳ بدست آمد و کلیه دانشجویان با این معیار به دو گروه با افت تحصیلی و بدون افت تحصیلی تقسیم شدند. به عبارتی در این مطالعه، تفاضل بالاتر از ۰/۳ به عنوان افت تحصیلی در نظر گرفته شد. سپس ویژگی‌های دموگرافیک و عوامل موثر بر افت تحصیلی از دیدگاه دانشجویان در دو گروه با افت تحصیلی و بدون افت تحصیلی، مورد بررسی قرار گرفت و داده‌های بدست آمده از پرسشنامه با نرم افزار آماری SPSS.Ver.16 و با استفاده از آزمون‌های کای اسکوئر، آزمون t مستقل مورد آنالیز قرار گرفت. در همه آزمون‌ها سطح معنی‌داری $p < 0.05$ در نظر گرفته شد.

در جامعه پژوهش رشته‌های تحصیلی متفاوتی وجود داشت. بنابراین برای آن که بتوان ارزیابی درست‌تری از افت تحصیلی دانشگاه ارائه نمود از نمره تفاضل بین معدل هر فرد در ترم قبل و دوترم قبل همان فرد استفاده شده است. برای این‌کار در ابتدا مقدار تفاضل محاسبه و سپس مجموعه اعداد ناشی از تفاضل به دو دسته تقسیم شدند. برای این منظور لازم بود که در ابتدا طول دسته مشخص شود، و برای تعیین طول دسته حداقل تفاضل بین دو معدل از حداکثر تفاضل بین دو معدل کم شد و حاصل آن بر ۲ تقسیم شد. برای تعیین مقدار نقطه برش در این پژوهش، یک مطالعه مقدماتی بر روی ۲۵ نفر از دانشجویان گروه‌های مختلف دانشگاه علوم پزشکی گیلان انجام شد و براساس آن نقطه برش حاصل از تفاضل معدل دو

جدول ۱: حجم نمونه در هر طبقه (دانشکده) از رشته‌های دانشگاه علوم پزشکی گیلان

نام دانشکده	تعداد	درصد
دندانپزشکی	۲۲	۶
پزشکی	۱۱۴	۳۱
داروسازی	۱۰	۳
بهداشت	۴۱	۱۱
پرستاری و مامایی شهید بهشتی	۶۶	۱۸
پرستاری - مامایی شرق گیلان	۲۳	۶
پیراپزشکی شرق گیلان	۵۹	۱۶
بین‌الملل	۳۱	۹
مجموع	۳۶۶	۱۰۰

یافته‌ها

(۲۸/۱ درصد) از دانشجویان در گروه دانشجویان دارای افت تحصیلی دسته‌بندی شدند. نتایج نشان داد که در بین دو گروه از نظر برخی از ویژگی‌های دموگرافیک (جنسیت، مقطع تحصیلی، تحصیلات پدر و مادر، وضعیت اشتغال دانشجو و انتخاب رشته توسط خود دانشجو) با افت تحصیلی تفاوت معنی‌داری وجود دارد (جدول ۲).

در مجموع ۳۱۰ نفر ۱۸۶ نفر (۶۰ درصد) از دانشجویان در مقطع کارشناسی و ۱۲۴ نفر (۴۰ درصد) در مقطع دکتری حرفه‌ای مشغول به تحصیل بودند که بر اساس تفاضل معدل دو ترم قبل و ترم قبل دانشجویان، ۲۲۳ نفر (۷۱/۹ درصد) از دانشجویان در گروه دانشجویان فاقد افت تحصیلی و ۸۷ نفر

جدول ۲: عوامل مرتبط به افت تحصیلی در دو گروه از دانشجویان با و بدون افت تحصیلی

P-value	* متغیر	
	بدون افت تحصیلی تعداد (درصد)	با افت تحصیلی تعداد (درصد)
۰/۰۰۱	۵۲ (۲۳/۳)	۴۲ (۴۴/۶)
۰/۰۰۱	۱۱۴ (۵۱/۱)	۷۲ (۸۲/۸)
۰/۰۰۱	۱۴۳ (۶۳/۷)	۳۴ (۳۹/۱)
۰/۰۰۱	۹۸ (۴۳/۹)	۲۰ (۲۳)
۰/۰۲۴	۹۱ (۴۰/۸)	۵۰ (۵۷/۷)
۰/۰۱	۳۰ (۱۳/۳)	۲۲ (۲۵/۳)
۰/۰۱	۱۵۰ (۶۷/۳)	۷۰ (۸۰/۵)

* در این جدول صرفاً متغیرهای دموگرافیک که با دو گروه افت تحصیلی معنی‌دار بودند اشاره شده است.

اشتغال دانشجو، و علاقه به رشته تحصیلی) در گروه دانشجویان با افت تحصیلی و بدون افت تحصیلی با آزمون t مستقل اختلاف معنی‌داری وجود داشت ($p < 0.01$). از نظر

جدول شماره دو نشان می‌دهد براساس آزمون‌های t مستقل و همچنین کای اسکوئر، برخی مشخصات دموگرافیک (جنسیت، مقطع تحصیلی، تحصیلات پدر، تحصیلات مادر، شغل پدر،

با ابزار و معیار واحدی افت تحصیلی را اندازه‌گیری نکرده‌اند، ولیکن مقادیر متفاوتی از افت تحصیلی دانشجویان رشته‌های پزشکی و پیراپزشکی را نشان می‌دهد. به‌طور مثال چنگیزی (۲۲) میزان افت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اراک را ۱۹ درصد و همچنین مطالعه‌ی در دانشگاه علوم پزشکی گلستان نشان داد که فراوانی افت تحصیلی در دانشجویان پزشکی ۴۵/۳ درصد، پرستاری ۱۷/۳ درصد و بهداشت محیط ۱۰/۷ درصد است (۲۳).

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که بین سن و افت تحصیلی دانشجویان اختلاف معنی‌داری وجود ندارد که با نتایج مطالعات غیبی و رحیمی همخوانی دارد، به‌عبارتی افت تحصیلی در همه گروه‌های سنی دانشجویان دیده می‌شود (۲۴،۲۵). یافته‌های مطالعه اسکندری و خازعی نشان داد که بین سن دانشجویان و افت تحصیلی ارتباط معنی‌داری وجود دارد (۲۶،۲۷). به‌طوری که دانشجویان با سن بالاتر بیشتر دچار افت تحصیلی (یک ترم مشروط و معدل زیر ۱۵) بودند.

بر اساس نتایج به دست آمده از مطالعه حاضر، افت تحصیلی در دانشجویان پسر بیش از دختر بود که با نتایج مطالعه تقریبی و چنگیزی همخوانی دارد (۲۲،۲۸)، این در حالی است که در پاره‌ای از مطالعات ارتباط معنی‌داری بین جنسیت و افت تحصیلی مشاهده نشد (۲۳،۲۹،۳۰). لذا می‌توان علت افت تحصیلی بیشتر پسران این‌گونه تبیین کرد که دانشجویان پسر خصوصاً در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد در بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها و نیز مراکز اورژانس به‌صورت پاره‌وقت و یا کار دانشجویی اشتغال داشتند و همچنین در فعالیتهای اجتماعی و خارج از دانشگاهی بیشتر شرکت می‌کردند.

از نظر مقطع تحصیلی میزان افت تحصیلی در دانشجویان مقطع کارشناسی به‌طور معنی‌داری بیشتر از دانشجویان دکتری حرفه‌ای بود. در مطالعه تقریبی که بر روی دانشجویان پیراپزشکی انجام گرفت نیز میزان افت تحصیلی در دانشجویان مقطع کاردانی بیشتر از کارشناسی بود (۱۱). اما در مطالعه ثناگو بین مقطع و افت تحصیلی اختلاف معنی‌داری مشاهده نشد (۲۳). هر چند نتیجه اختلاف در این سه مطالعه می‌تواند ناشی از معیار اندازه‌گیری افت تحصیلی باشد، ولیکن دانشجویان با مقطع تحصیلی پایین‌تر به لحاظ این‌که هنوز ساختار مطالعه‌ی هدفمند و خودکنترلی نداشته و به‌راحتی

جنسیت اغلب دانشجویان پسر در گروه افت تحصیلی قرار داشتند، به‌عبارتی از مجموع ۹۴ دانشجوی پسر ۴۲ نفر (۴۴/۶ درصد) دارای افت تحصیلی بودند. در رابطه با مقطع تحصیلی نیز اغلب دانشجویان در گروه افت تحصیلی در مقطع کارشناسی به تحصیل اشتغال داشتند که از مجموع ۸۷ دانشجوی مقطع لیسانس ۷۲ نفر (۸۲/۸ درصد) در گروه افت تحصیلی بودند.

در ارتباط با سطح تحصیلات والدین، نتایج به‌خوبی نشان داده نشان داد که تحصیلات پدر و مادر اغلب دانشجویان در گروه افت تحصیلی دیپلم و زیردیپلم است. علاوه بر آن در توزیع شغل پدر مشاغلی نظیر کارمند، آزاد و بازنشسته کنترل شد و توزیع این متغیر در بین دو گروه از دانشجویان با افت تحصیلی و بدون افت تحصیلی اختلاف معنی‌داری داشت. به‌طوری که اغلب دانشجویان در گروه افت تحصیلی پدرانی با شغل آزاد داشتند ($p=0/024$). از آنجایی که دانشجویان در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد ناپیوسته به کار در بیمارستان نیز مشغول بودند این متغیر نیز در دو گروه با افت تحصیلی و بدون افت تحصیلی نشان داد که وضعیت اشتغال در حین تحصیل، از مجموع ۸۷ نفر دانشجوی در گروه افت تحصیلی ۲۲ نفر (۲۵/۳ درصد) در حین تحصیل مشغول بکارند. این درحالی است که در گروه بدون افت تحصیلی، درصد بسیار کمتری از دانشجویان حین تحصیل کار می‌کردند. نتیجه آزمون کای اسکوئر اختلاف معنی‌داری را نشان داد ($P=0/01$). در رابطه با انتخاب رشته تحصیلی، از نمونه‌ها سؤال شد که آیا رشته تحصیلی را بنا به علاقه شخصی خود انتخاب کرده‌اند یا این انتخاب تحت تاثیر والدین بوده است، که نتیجه آزمون کای اسکوئر در تجزیه و تحلیل جواب آن در دو گروه از دانشجویان با و بدون افت تحصیلی معنی‌دار شد ($P=0/01$).

بحث و نتیجه‌گیری

این مطالعه به‌منظور بررسی فراوانی افت تحصیلی و عوامل مرتبط با آن در دانشگاه علوم پزشکی گیلان انجام شد. از آنجایی که افت تحصیلی به معنی تنزل دانش فرد از سطحی بالاتر به سطحی پایین‌تر با معیارهای مختلفی قابل بررسی است، در این مطالعه تلاش شده است تا با مناسب‌ترین معیار افت تحصیلی که تجزیه و تحلیل تفاضل بین معدل ترم قبل و دو ترم قبل همان دانشجو هست به این معضل آموزشی پرداخته شود. در این مطالعه ۲۸/۱ درصد از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گیلان دارای افت تحصیلی بودند، نتایج به دست آمده از سایر دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور هر چند

عالیخانی و خازعی (۲۷،۳۳) است ولی در عین حال با نتایج مطالعه قاسمی مطابقت ندارد (۳۵).

براساس نتایج به دست آمده از مطالعه حاضر، بین نوع سهمیه قبولی دانشجوی و افت تحصیلی اختلاف معنی‌داری ملاحظه نشد، به عبارتی توزیع سهمیه‌های قبولی در دو گروه از دانشجویان تقریباً یکسان بوده است، این یافته با نتایج مطالعه غیبی همخوانی دارد (۲۵) اما با مطالعه نظری که بیشترین دانشجویان در گروه افت تحصیلی از سهمیه مناطق یا ایثارگران بودند مطابقت نداشت (۳۱). شاید دلیل این تفاوت حضور فعال اساتید مشاور در دانشکده‌های مختلف، بررسی پرونده‌های تحصیلی دانشجویان با سهمیه ایثارگری در کمسیون‌های موارد خاص و نیز پیگیری مجدانه مشکلات آموزشی و برگزاری کلاس در ساعات اضافی برای دانشجویان سهمیه شاهد و ایثارگر دانشگاه علوم پزشکی گیلان دانست.

در نهایت می‌توان نتیجه گرفت افت تحصیلی یکی از معضلات اساسی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی به‌شمار می‌رود. از آنجایی که این گروه از دانشجویان مستقیماً با سلامت مردم سر و کار دارند، تبعات آن می‌تواند نه تنها اثرات منفی بر وضعیت آموزش دانشکده‌ها و به صرف هزینه‌های گزاف منجر شود، بلکه سلامت بیماران را به مخاطره می‌اندازد. بنابراین این شناخت هر چه بیشتر عوامل مرتبط با افت تحصیلی می‌تواند برنامه‌های پیشگیری از این چالش آموزشی را در دانشکده‌های گروه پزشکی فراهم و به بهبود در سلامت و کیفیت ارائه خدمات تشخیصی، درمانی و مراقبتی جامعه بیافزاید. از محدودیت‌های این مطالعه را می‌توان به عدم تکمیل پرسشنامه‌ها توسط دانشجویان ذکر کرد.

قدردانی

این مقاله حاصل انجام طرح تحقیقاتی مصوب دانشگاه علوم پزشکی گیلان با شماره طرح ۹۳۰۹۰۴۱۴ می‌باشد، بدین‌وسیله از معاونت تحقیقات و فناوری و کلیه دانشجویان که در تکمیل صادقانه پرسشنامه همکاری نموده‌اند تقدیر به عمل می‌آید.

References

1. Sabaghian Z. [Round-table discussion on evaluation of improving the quality of higher education.]. Tehran: Shahid Beheshti University Publications; 2004. [Persian]
2. Boulet J, Bede C, McKinley D, Norcini J. An overview of the world's medical schools. *MedicalTeacher* 2007; 29 (1): 20- 6.

می‌توانند جذب فعالیت‌های غیر درسی در سطح دانشگاه شوند، طبیعتاً بیشتر در معرض افت تحصیلی قرار می‌گیرند. نتایج مطالعه حاضر حاکی از آن بود که بین تحصیلات والدین با افت تحصیلی دانشجویان اختلاف معنی‌داری وجود دارد به طوری که دانشجویان دارای والدین با سواد دانشگاهی نسبت به سایر دانشجویان کم‌تر در معرض افت تحصیلی بودند. نظری و ده بزرگی در مطالعه خود بیان داشتند که سواد والدین نقش مهمی در پیشرفت دانشجویان دارد (۳۱،۳۲). در حالی که در برخی مطالعات بین تحصیلات والدین و افت تحصیلی دانشجویان ارتباط معنی‌داری یافت نشد (۲۳). بدیهی است والدین با تحصیلات دانشگاهی نه تنها در کنترل و هدایت تحصیلی فرزندان خود جدیت و تلاش بیشتری دارند، بلکه قادر خواهند بود تا برخی ابهامات و مشکلات درسی فرزندان خود را پاسخ دهند.

نتایج مطالعه حاضر بیانگر آن بود که دانشجویان دارای افت تحصیلی، پدرانی با شغل آزاد داشته که با نتایج مطالعه چنگیزی همخوانی دارد (۲۲)، در حالی با مطالعات عالیخانی و نجفی‌پور مغایر است (۳۳،۳۴). شاید این اختلاف ناشی از آن باشد که شغل آزاد در جامعه کنونی از تعریف و ویژگی خاصی برخوردار نبوده، علی‌رغم درآمد بالا به‌نظر می‌رسد اغلب افراد در چنین مشاغل تحصیلات عالی‌ه نداشته لذا بدیهی است که در هدایت تحصیلی فرزندان خود نیز موفق نباشند.

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که بین مراجعه دانشجویان به واحد مشاوره با افت تحصیلی اختلاف معنی‌داری مشاهده نشد. در مطالعات نظری و ثناگو دانشجویان دارای افت تحصیلی مراجعه کمتری به واحد مشاوره داشتند (۲۳،۳۱). اما نتایج مطالعه چنگیزی نشان داد که افراد دچار افت تحصیلی بیشترین مراجعه را به واحد مراجعه دارند (۲۲). همچنین نتایج مطالعه حاضر بیانگر وجود اختلاف معنی‌داری بین دانشجویان شاغل در دو گروه با افت تحصیلی و بدون افت تحصیلی بود، به طوری که اغلب دانشجویان در گروه افت تحصیلی را افرادی شامل می‌شدند که در حین تحصیل به‌کار نیز اشتغال داشتند، این یافته مطابق با نتایج مطالعات

3. Mahmoudian A, Ganji F, Heidarzadeh A. [Effect of social working in reduction of elderly health needs.] Qazvin University of Medical Sciences 2004; 5 (7): 56-61. [Persian]
4. Norcini J, Boulet J, Dauphinee W, Opalek A, Krantz I, Anderson S. Evaluating the quality of care provided by graduates of international medical schools. Health Affairs 2010; 29 (8): 1461-8.
5. Rasoulynezhad S, Shaeri M, DavoudAbadi A, Rasoulynezhad M. [A study of patient seeking care behavior.] KAUMS Journal (FEYZ) 2005;9(2):38-42. [Persian]
6. Faganel A. Quality perception gap inside the higher education institution. International Journal of Academic Research 2010; 2(1): 213-6.
7. Enayati T, Zameni F, Nasirpoor Deravi N. [Assessing the quality of educational service in Mazandaran University of Medical Sciences using Servqual Model.] Health Promotion Management 2013; 2(2): 32- 40. [Persian]
8. Carbone V, Piras G. Palomar project: predicting school renouncing dropouts, using the artificial neural networks as a support for educational policy decisions. Subst Use Misuse 1998;33(3): 717-750.
9. Sepanjnia K, Haddadgar A, Tamizifar B, Zolfaghari B, Nasri P. [Familiarizing new students with the university and study skills: one-day workshop for medical students in their first semester.] Iranian Journal of Medical Education 2000; 1(1): 31 -5. [Persian]
10. Ladan F, Sheida A, Hamid B. [A Systematic Review of the Evaluation of Academic Decline in Medical Students.] Strides in Development of Medical Education 2013; 10 (2): 31-8. [Persian]
11. Tagharrobi Z, Fakharian E, Mirhosseini F, Rasoulinejad A, Akbari H, Ameli H. [Factors Influencing Probation in Graduated Students of Kashan Faculty of Nursing and Midwifery.] Iranian Journal of Medical Education 2009; 9(1): 21-9. [Persian]
12. Hazavehei S, Fathei Y, Shamsheiri M. [Study on the causes of students' academic probation in Hamadan University of Medical Sciences. Studies in Development of Medical Education.] Journal of Medical Education Development Kerman University 2001; 1(3): 33- 42. [Persian]
13. Dastranj M, Blocki S, Moazzen M. [Factors affecting academic performance of students Payam Bastak In 2011]. University of Shoushtar Research Journal 2011; 20 (10): 241 -58. [Persian]
14. Namdar areshtanab H, ebrahimi H, sahebihagh M, arshadi bostanabad M. [Mental Health and Its Relationship with Academic Achievement in Students of Tabriz Nursing-Midwifery Faculty]. Iranian Journal of Medical Education 2013; 13(2): 146- 52. [Persian]
15. Motlagh M, Elhampour H, Shakurnia A. [Factors Affecting Students' Academic Failure in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences in 2005.] Iranian Journal of Medical Education 2008; 8(1): 91- 9. [Persian]
16. Momayyezi M, Mazloomi S, Aminipour M, Momayyezi M. [Talented Students' View Points on the Educational Problems in Shahid Sadoughi University of Medical Sciences in 2010.] Iranian Journal of Medical Education 2012; 12 (1): 55- 66. [Persian]
17. Shakurnia A, Mohtadi A, Alhampour H, Borvayeh H. [The problems of Students Attending in University Counseling Offices in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences.] Educational Development of Jundishapur 2013; 4(6): 34- 42. [Persian]
18. Young S, Outing E, Deffenbacher J. Correlation among maternal rejection, dropping out of school and drug use in adolescents: A pilot Study. Clinical Psycho 1996; 52(1): 96 -102.
19. Rahimi B, Kazemi N, Mohammadpour Y, Rahmatnejad L, Jabbari N. [Evaluation of the factors affecting students academeic failure in urmia University of Medical sciences in 1390]. Journal of Nursing and Midwifery Urmia University of Medical Sciences 2013; 11 (8): 614-21. [Persian]

20. Moniri R, Ghalebтарash H, Mussavi G. [The reasons of educational failure among paramedical students in Kashan University of Medical Sciences.] Iranian Journal of Medical Education 2006;1(6): 135 - 40. [Persian]
21. Raoufi M, Sadagat K, Hanae J, Khodadi K, Nazari M, Pouzesh S. [Effective familial-individual factors on dropout of the students of Tabriz University of Medical Sciences in Academic Year (2005- 2006).] Medical Journal of Tabriz University of Medical Sciences and Health Services 2008; 4(29): 113-15. [Persian]
22. Changyzi-Ashtyani S, Shamsi M, Mohamadbeygi A. [Frequency of educational decline and some effective factors of student's opinion in Arak University of Medical Sciences.] Arak University of Medical Sciences 2009; 12 (4): 24-33. [Persian]
23. Hesam M, Sanagoo A. [Academic Under-achievement and Some Related Factors Associated with Academic Satisfaction in Golestan University of Medical Sciences' Students.] Journal of Research Development in Nursing & Midwifery 2013; 9(2): 90- 6. [Persian]
24. Rahimi B, Kazemi N, Mohammadpour Y, Rahmatnejad L, Jabbari N. [Evaluation Of The Factors Affecting Students Academic Failure in URMIA University Of Medical Sciences in 1390.] Journal of Nursing and Midwifery Urmia University of Medical Sciences 2013; 11(8): 28 -16. [Persian]
25. Gheibi S, Mohammad Loo R, Moosavi Vaezi S, Yekta Z, Pour Ali R, Kafili M. [Academic Failure and its Underlying Factors in Medical Students of Urmia University of Medical Sciences.] Strides in Development of Medical Education 2010; 2(14):141-6 [Persian]
26. Eskandari M, Rostami A, Hojati A, Kolifarhood G. [Trends of Academic Failure and Its Demographic Determinants among Medical Students in Zanjan University of Medical Sciences.] Iranian Journal of Medical Education 2014; 14 (2): 174-83. [Persian]
27. Khazei M, Rezai M, Khazaei S. [Survey of personal and educational characters in unsuccessful medical students in compare with success students. Koomesh,] Journal of Semnan University of Medical Sciences 2008; 9(2): 87- 92. [Persian]
28. Thagharrobi Z, Fakharian E, Mirhoseini F, Rasooli Nejad S, Akbari H, Ameeli H. [the occurrence risk of lesson repeating in medical student of kashan university of medical sciences.] Journal of Shaheed Sadoughi university of medical sciences 2008; 15 (5): 197- 8.
29. Jebraeily Y M, Mosavei VSJ , Mikaeili P , Sadatian R, Aghlmand S . [Evaluating the Influencing Factors of Educational Underachievement in Gifted and Talented Students of Urmia University of Medical Sciences.] Horizons of Medical Education Development 2011; 4 (3): 21- 5. [Persian]
30. Fata L, Azari S, Baradaran H. [A Systematic Review of the Evaluation of Academic Decline in Medical Student.] Strides in Development of Medical Education 2013; 10 (2): 31-8. [Persian]
31. Nazari, R, Sharifnia S. [Investigating the Causes of Nursing Student Drop Out.] Journal of Babol University Of Medical Sciences 2010; 12 (5): 90 -94. [Persian]
32. Dehbozorgi GR, Mooseli H. [The Assessment of Educational Dropout Risk factors among Medical Students.] Iranian Journal of Medical Education 2002; 2(0): 21 -21. [Persian]
33. Alikhani SH, Markazi-moghadam N, Bromand S, Zand-balge M. [The Assessment of Educational Dropout Among Nursing Students Of AJA University of Medical Sciences.] Annual of military & health science research 1384; 2 (1). 819- 824. [Persian]
34. Najafipour S, Yektatalab S. [The prevalence depression and relationships with academic failure on students of jahrom university medical science] Journal of Jahrom University of Medical Sciences 2009; 6(2): 27 -37. [Persian]

35. Ghasemi F, Hasanvand S, Valizadeh F. [Frequency of academic failure and its associated factors from the viewpoint of students with and without academic failure in the Faculty of Nursing and Midwifery.] *Journal of Nursing Education* 2014; 71- 79(1): 3. [Persian]

Students' Viewpoints about Academic Failure and Some Related Factors in Guilan University of Medical Sciences

Esmailpour-Bandboni M^{1*}, Naderi-Shad S², Kobrai-Abkenar F³, Gholami Chaboki B⁴

Received:2015/08/15

Accepted:2016/04/25

Abstract

Introduction: Academic failure is one of the destructive problems in medical schools. Identifying aspects of this phenomenon can lead to present preventive solutions. This research aimed to study academic failure and some related factors from students' viewpoints in Guilan University of Medical sciences.

Method: In this analytical cross sectional study, 310 students who passed at least one year of their course in Guilan university of medical sciences were selected through stratified randomized sampling participated in this study in 2015. For collecting data a questionnaire including two parts consist of demographic information and academic failure was used that its validity and reliability was confirmed by content validity and alpha-cronbach respectively. After gathering data, students divided into two groups of successful and non-successful based on cut point score of their educational average. This cut point was calculated through the differences between educational average of two terms ago and last term. Data were analyzed by using descriptive statistics, independent t- test, Man u Whitney and X² through SPSS.

Results: of 87 students, (28.1%) of total students experienced academic failure also among 72 bachelor's students, (82.8%) experienced the most Academic failure. there was significant differences between two groups of successful and unsuccessful students (P<0.05) by attention to sex, educational level, mother's educational level, father's job, his/her occupational status, and university course selection

Conclusion: based on results, students in guilan university of medical sciences confront academic failure so, Faculty members also educational managers by considering the negative effect of this phenomenon should have special attention to effective factors on students' academic failure and in this regards, identify high risk students and support them by appropriate consulting.

Key words: Educational evaluation, Academic Failure, Students, Medical

Corresponding Author: Esmailpour-Bandboni M, nursing education dept, Guilan University of Medical sciences, Rasht, Iran esmaeilmmm@yahoo.com

Naderi-Shad S, students research center, Guilan university of medical sciences, Rasht, Iran

Kobrai-Abkenar F, student research center, Guilan university of medical sciences, Rasht, Iran

Bahare Gholami Chaboki, department of biostatistics, school of paramedical sciences, Shahid Beheshti university of medical sciences, Tehran, Iran